

FI lausuntopyyntö VV

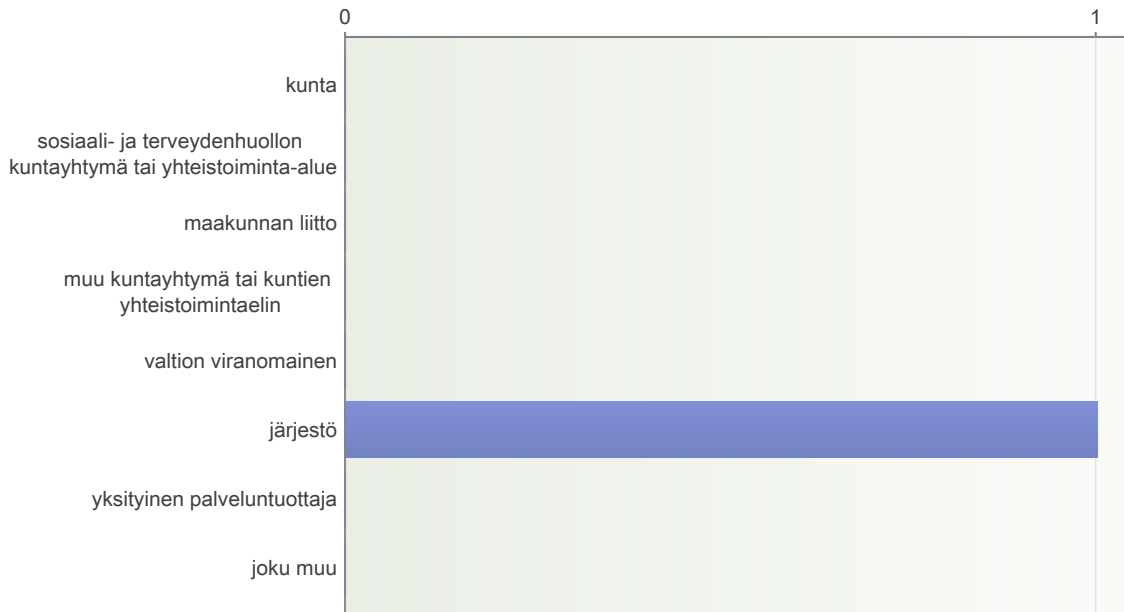
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Neuroliitto ry	Anu Aalto	Helena Ylikylä-Leiva		

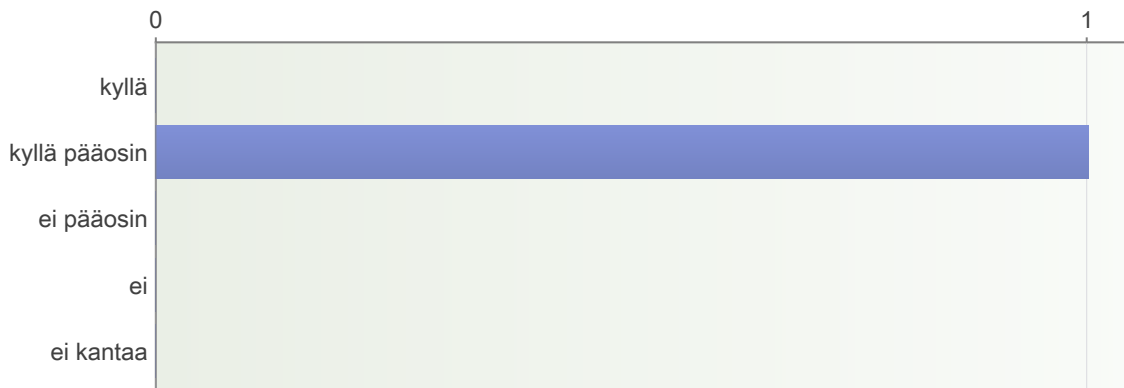
2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Nykyinen osittain kuntakohtainen sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmä ei toteuta yhdenvertaisia palveluja kansalaisille vaan palvelujen saanti vaihtelee alueellisesti ja väestöryhmittäin. Jo tämänkin vuoksi katsomme, että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä ja tuottamista koskeva uudistus on välttämätön. Esitetty malli antaa kuitenkin maakunnalle hyvinkin suuren itsenäisen päätöksenteko-oikeuden lakisääteisten palvelujen järjestämisessä ja toteuttamisessa. Siksi esitämme valtiollista sitovaa ohjausta maakuntien päätöksenteon tueksi, jotta asiakas tai potilas saa yhdenvertaisen palvelun asuinmaakunnastaan riippumatta. Esityksessä rahoituksen ratkaisut tehdäänkin jo valtion ohjauksella, pidämme tätä hyvänä. Lisäksi katsomme, että maakuntien on tehtävä yhteistyötä toistensa kanssa ja sovittava tarkoituksenmukaisesta ja kustannustehokkaasta työnjaosta, jossa asiakkaan tarpeet huomioidaan. Esimerkiksi tästä soveltuu harvinaisten sairauksien diagnosoiminen ja hoidon keskittäminen maakunnallisesti ja tarvittaessa valtakunnallisesti. Sote-uudistuksen osana toteutettava valinnanvapaus voi onnistuessaan nopeuttaa hoitoon pääsyä ja lisätä palvelujen yhdenvertaista saatavuutta. Katsomme kuitenkin, että esitetyllä mallilla valinnanvapaus toteutuu varmuudella vain väestötiheissä maakunnissa ja edellyttää palvelujen käyttämisen ja tietotekniikan hallintaa. Epäilemme, että kaikkiin maakuntiin jää alueita, joille ei synny valinnanvapauden toteutumisen mahdollistavaa palvelutuotantoa. Lisäksi kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevat henkilöt eivät välttämättä kykene käyttämään valinnanvapauttaan. Heille palvelujärjestelmä voi muuttua sekavammaksi ja mahdottomaksi käyttää. Toisaalta valinnanvapauden ottaminen käyttöön kasvattaa parhaimmillaan palveluiden saatavuutta. Tämä voi myös lisätä kustannuksia merkittävästi; pidämme tätä riskiä jopa todennäköisenä. Pelkäämme, että tämä puolestaan johtaa asiakasmaksujen merkittävään kasvuun ja jopa kansallisen palveluvalikoiman palvelujen supistamiseen. Hallitus on linjannut, ettei verotus saa kiristyä sote -uudistuksen seurauksena. Katsomme, että linjaus lisää riskiä asiakasmaksujen korotuksiin. Asiakasmaksujen suuruuden vaikutus korostuu erityisesti pitkäaikaissairailta ja paljon palveluja käyttävillä henkilöillä, jotka ovat usein sairautensa vuoksi nuorena eläköityneitä ja siksi erittäin pienituloisia. Tällainen tilanne saattaa usein olla esimerkiksi MS-tautia tai harvinaisia neurologisia sairauksia sairastavilla. Asiakasmaksujen korotukset saattavat estää heiltä palvelujen ja hoidon asianmukaisen käyttämisen, jolloin yhdenvertaiset ja tarpeeseen perustuvat palvelut eivät toteudu. Pidemmällä aikavälillä tästä seuraa tarve runsaampiin ja kalliimpiin palveluihin. Katsomme, että asiakkaiden palvelutarpeen arviointiin, asiakassuunnitelmien laatimiseen ja palveluohjaukseen on uudistuksessa panostettava merkittävästi esitettyä enemmän, kun uudistuksen valmistelua jatketaan. Oikea-aikaisella ja asiakaslähtöisellä palvelutarpeen arvioinnilla voidaan tukea toimintakykyä ja hyvinvointia ja siten jopa vähentää muiden sote-palvelujen tarvetta. Tämäkin korostuu erityisesti esim. eteneviä neurologisia sairauksia sairastavien kohdalla. Palvelutarpeen arviointiin ja asiakassuunnitelman laatimiseen tulee esitetyn kaltaisessa monitoimija -järjestelmässä panostaa, koska niiden avulla asiakas saa tarvitsemansa palvelut käyttöönsä toimivina palvelu- ja hoitoketjuina. Tällaisella suunnitelmallisella toiminnalla voidaan myös saada säästöjä, koska asiakkaan tarpeiden aito tunteminen mahdollistaa palveluiden täsmällisen kohdentamisen. Haluamme tuoda esille sen, että palveluohjausta ei voi toteuttaa kaikille pelkästään tiedon välityksellä vaan se on tehtävä kunkin asiakkaan lähtökohdista ja hänelle soveltuvalla toteutustavalla. Epäilemme, että esitetyllä toteuttamistavalla sote-palvelujen vaatiman hallinnon kustannukset lisääntyvät merkittävästi nykyisistä.

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

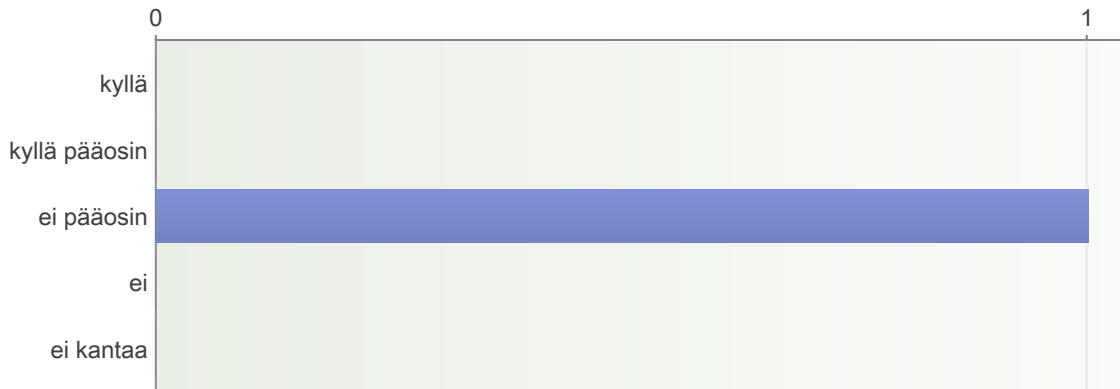
Vastaajien määrä: 1

- Tällä hetkellä osassa sote-palveluita huonosti toteutetut kilpailutukset vaarantavat heikoimmassa asemassa olevien ihmisten palveluiden saatavuuden ja laadun. Palveluista saattaa muodostua asiakkaalle kokonaisuus, joka ei vastaa hänen tarpeisiinsa. Valinnanvapausjärjestelmä, maksu- ja asiakasseteli sekä henkilökohtainen budjetti, tulee oletettavasti vähentämään hankintakilpailutusten tarvetta. Tämä mahdollistaa asiakkaan hoito- ja hoivapalvelujen (esim. asumispalvelut) suunnittelun nykyistä pitkäjänteisemmin ja paremmin. Pidämme tätä merkittävänä parannuksena. Ehdotettu malli on kaikkiaan hyvin monitasoinen, vaikeasti hahmotettava ja pirstaleinen sekä monien toimijoiden valintaa edellyttävä. Asiakkaalla on tässä mallissa oltava kyky hahmottaa mallin toimintaperiaatteet, riittävästi tietoa tarvitsemistaan palveluista ja vertailukelpoista tietoa eri palvelun tuottajista sekä niiden palvelun laadusta sekä taito muodostaa eri tasojen sote-palvelujen tuottajista itseään palveleva kokonaisuus. Malli voi lisätä asiakkaan mahdollisuuksia saada tilanteeseensa hyvin sopivia ja toimivia palveluita. Mutta sen toteutuminen edellyttää, että hänen toimintaympäristössään syntyy sosiaali- ja terveyspalveluiden aito markkinatilanne. Lisäksi asiakkaalla tulee olla realistiset mahdollisuudet tehdä itselleen onnistunut valinta. Pelkästään palvelun tuottajan listauksella tarjolla olevista palveluista ja mainostyyppisillä tiedoilla valinta ei välttämättä ole onnistunut. Lisäksi asiakkaalla on oltava riittävät kyvyt ja voimavarat, jotta hän tosiasiallisesti voi käyttää valinnanvapautta. Pidämme ehdotettua mallia esim. osalle neurologisia sairauksia sairastavista liian sekavana ja vaikeasti käytettävänä, joten he tulevat tarvitsemaan maakunnan liikelaitokselta hyvin tehdyn palvelutarpeen arvioinnin lisäksi palveluohjauksen suoriutuakseen arjestaan tämän mukaisesti tuotetuilla palveluilla. Asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti lisäävät parhaimmillaan asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia ja itsemääräämisoikeutta omiin palveluihinsa. Maakuntien päätöksenteko näiden käyttämisestä ja niiden arvon määrittely kuitenkin vasta ratkaisevat sen, toteutuuko aito valinnanvapaus. Maksusetelin ja asiakassetelin arvon sekä henkilökohtaisen budjetin euromäärän tulee yksittäiselle asiakkaalle olla määritelty siten, että hän saa niillä palvelutarpeen arvioinnin mukaiset tarvitsemansa palvelut. Asiakkaalle ei saa jäädä palveluista ns. itsemaksettavaa osuutta mahdollisen asiakasmaksun lisäksi. Mahdollisuudet yhdenvertaiseen valinnanvapauteen eri maakunnissa ja maakunnan sisällä eivät ole selkeitä vaan riippuvat palvelun tuottajien toiminnasta ja asiakkaiden valmiuksista toimia markkinoilla. Ehdotetulla mallilla useiden paljon palveluja käyttävien asiakkaiden tuen tarve palvelujen saannissa ja käyttämisessä saattaa kasvaa ainakin uusien toimintamallien käyttöönoton yhteydessä. Tähän tulee uudistuksessa varautua. Lisäksi erityistä huomiota on kiinnitettävä harvinaista neurologista sairautta sairastavien tilanteeseen. Heille ei käytännössä

näiden sairauksien diagnosoinnin, hoidon ja kuntoutuksen osalta synny valinnanvapautta, koska markkinoilla ei ole eikä voi syntyäkään riittävästi osaamista eikä kysyntää. Tältä osin onkin syytä arvioida näiden sairauksien diagnosoinnin, hoidon ja kuntoutuksen ainakin osittaista keskittämistä.

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

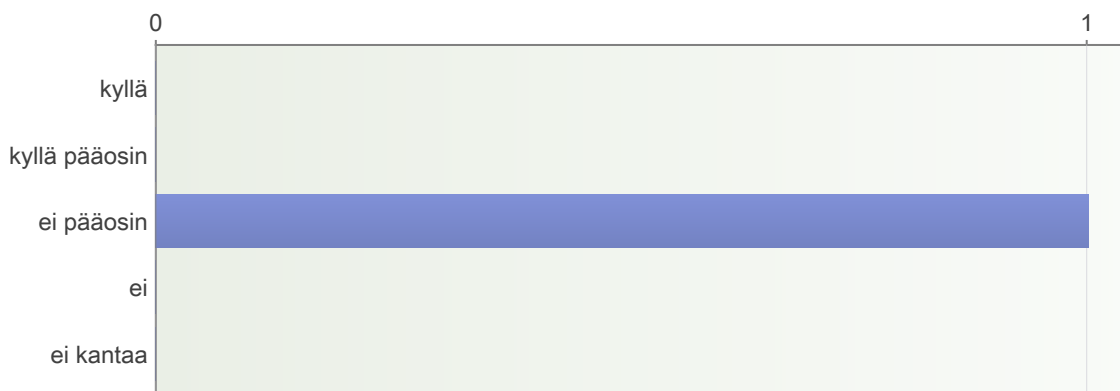
8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaan mahdollisuuksia hakeutua tarvitsemiensa palveluiden piiriin on lähestyttävä asiakasryhmittäin. Harvoin palvelua tarvitsevalle esimerkiksi maakunnan perustason suoran valinnan palvelun saaminen lienee suhteellisen varmaa asuinmaakunnasta riippumatta. Asiakkaalla on oikeus valita sote-keskus koko maan alueelta, joten periaatteessa asiakas voi valita itselleen parhainta palvelua tuottavan keskuksen. Tosiasiassa kuitenkin matkustaminen ja esimerkiksi paljon palveluita tarvitsevien kohdalla matkustamisesta aiheutuvien matkakulujen korvaaminen rajoittavat asiakkaan valinnanvapautta. Pidämme erittäin huonona sitä, että esityksen yksityiskohtaisiin perusteluihin on asiakasseteliä koskevaan 21§:än kirjattu seuraavasti: Asiakas voisi halutessaan käyttää omia varojaan ja maksaa asiakassetelin arvon lisäksi itse lisäpalveluita. Tällöin hän maksaisi itse palvelun hinnan ja asiakassetelin erotuksen. Ehdotamme kirjauksen poistamista perusteluista, koska se voi ohjata asiakassetelin arvon määrittämiseen siten, että asiakas ei saa sillä omaa tarvettaan vastaavaa palvelua. Julkisesti tuettujen palvelujen palveluvalikoiman on oltava sellainen, että se vastaa ihmisten palvelutarpeeseen vakiintuneiden hoito- ja hoivakäytäntöjen mukaisesti ja antaa mahdollisuuden myös uusien tutkimusten perusteella vaikuttaviksi havaittujen hoito- ja hoivapalvelujen markkinoille tuloon. Lisäksi asiakasmaksujen tulee pysyä kohtuullisina. Säästötavoitteita ei tule toteuttaa palveluvalikoimaa supistamalla ja estämällä sen kehittymistä tai uusiutumista eikä asiakkaalta perittävillä kohtuuttomilla asiakasmaksuilla. Toisaalta asiakasmaksujen on oltava koko maassa samat, ei maakuntakohtaiset, jotta kansalaisten yhdenvertaisuus voisi toteutua. Asiakasmaksulainsäädäntöä uudistettaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, että asiakasmaksut on jätettävä perimättä tai niitä on kohtuullistettava, jos maksut vaarantavat ihmisen toimeentulon ja johtavat toimeentulotuen hakemiseen taikka estävät tarpeelliseksi todetun sote-palvelun käyttämisen. Jotta todellinen valinnanvapaus toteutuisi pitää myös hoidon ja palvelun saamisen vuoksi tarpeellisten matkakustannusten korvaaminen arvioida uudelleen. Harvinaista neurologista sairautta sairastavilla ei tosiasiallisesti tule syntymään terveystalvemarkkinoita, joilta he valitsisivat palvelun tuottajan diagnoosin, hoidon tai kuntoutuksen saamiseksi.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

Vastaajien määrä: 1

10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Suoran valinnan palvelun tuottajalla säilyy aina kokonaisvastuu asiakkaan palvelukokonaisuudesta sekä palvelujen laadusta ja vaikuttavuudesta myös silloin, kun asiakas hankkii tarvitsemansa palvelun maksusetelillä. Tämä on asiakkaan kannalta hyvä. Yhteen sovitettujen palvelujen toteuttamisen tulee olla sote-palvelujen tuottamisen tavoitetila sekä asiakkaan että palveluntuottajien kannalta silloin, kun asiakas tarvitsee laaja-alaisia palveluita. Yhteen sovitettujen palveluiden toteutumisen mahdollistaa hyvin suoritettu asiakkaan palvelutarpeen arviointi, jonka pohjalta on laadittava asiakassuunnitelma. Asiakassuunnitelman antaman tiedon perusteella asiakas saa hänelle myönnetyt palvelut mahdollisesti eri palveluntuottajien antamana. Palvelujen yhteensovittaminen onnistuu, kun palveluntuottajilla on velvollisuus sovittaa palvelunsa yhteen muiden palveluntuottajien palveluiden kanssa. Asiakkaalla, kaikilla asiakkaan sote-palvelujen järjestäjillä ja tuottajilla pitää olla selkeä ja yhtäläinen tieto palvelusuunnitelmaan kirjatusta asiakkaan tarpeista sekä niihin vastaavista palveluista, jotka asiakkaalle annetaan.

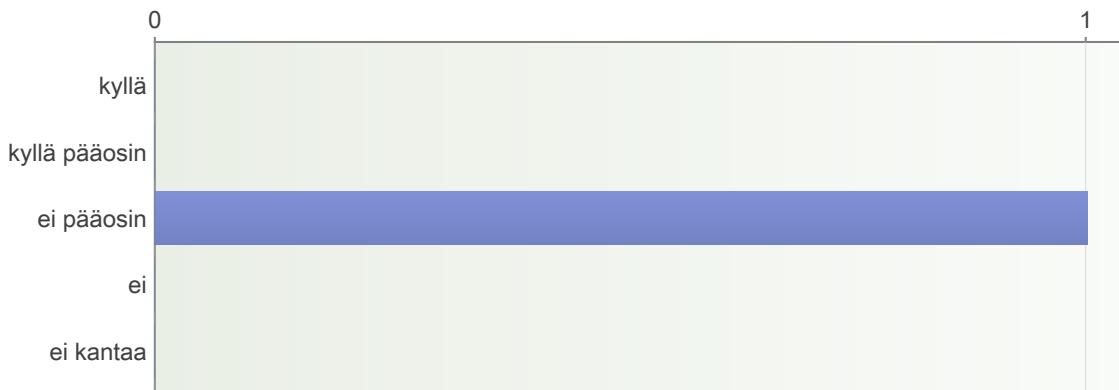
Katsomme, että ainoastaan tällaisella menettelyllä voidaan saada aikaan asiakkaalle hänen tarpeisiinsa vastaava ja toimiva palveluketju. Asiakkaalla on oltava oikeus saada tarpeensa mukaista maksutonta palveluohjausta prosessin kaikissa eri vaiheissa. Lopputuloksena hyvin integroiduista palveluista kertyy todennäköisesti kustannussäästöjä sekä yleisesti että yksittäisen asiakkaan osalta.

Integraation toteutuminen hoitokokonaisuuksissa ja palveluketjuissa edellyttää maakunnalta uusien toimintamallien kehittämistä, jotta yhteistyöstä maakunnan liikelaitoksen ja muiden palvelun tuottajien kesken tulee toimivaa. Maakunnan liikelaitoksen on myös seurattava yksittäisten asiakkaiden ja asiakasryhmien toteutuneita yhteen sovitettuja palveluita ja arvioitava niiden toimivuutta sekä saadun tiedon perusteella kehitettävä yleistä toimintamallia.

Integroitujen palvelukokonaisuuksien suunnittelu, valmistelu ja käyttäminen lisää hallinnollista työtä, joka ainakin lyhyellä aikavälillä tarkasteltuna tuo palvelutuotannolle ja maakunnan liikelaitokselle kustannuksia, mutta pitkällä aikavälillä tarkasteltuna todennäköisesti säästöjä. Kaikkien asiakkaan hoitokokonaisuuteen ja palveluketjuun palveluita tuottavien tai asiakkaan tarpeita arvioivien tahojen asiakas/potilastietojen pitää olla kaikkien osallistujien käytettävissä tarvittavilta osiltaan. Epäilemme, että tällaisen asiakas/potilastietojärjestelmän toimivaksi saaminen ei tule onnistumaan nyt tavoitteena olevalla aikataululla.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

12. Vapaamuotoiset huomiot.

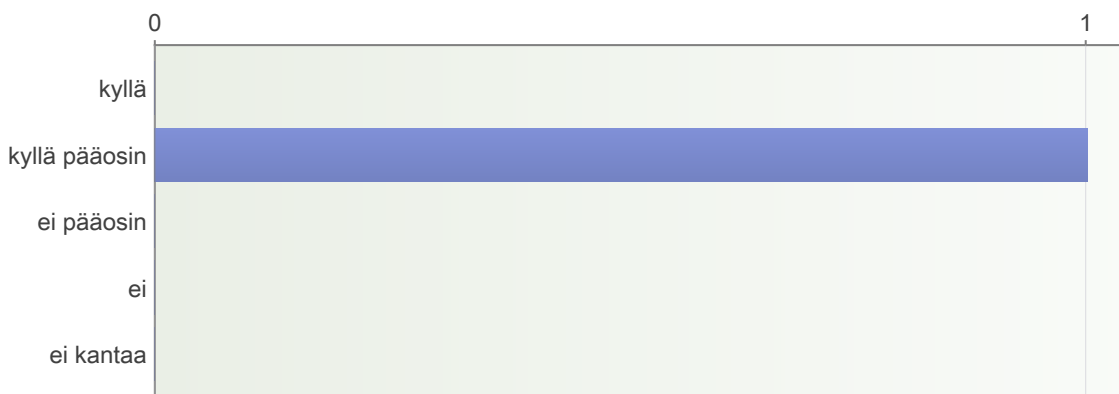
Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauden toteuttaminen ei alkuvaiheessa tuo säästöjä. Esitetty palvelurakenne sisältää paljon hallinnollista työtä, joka lisää järjestelmän kustannuksia. Pidemmällä aikavälillä sen sijaan kustannussäästöt saattavat olla mahdollisia hoitoon ja hoivaan pääsyn nopeutuessa ja palvelu- ja hoitoketjujen integraation toteutuessa, mikäli järjestelmä toimii odotetulla tavalla. Muutoksen aikaan saamiseksi on tärkeää, että maakunnan ja palveluntuottajien johto ja muu henkilöstö yhdessä sitoutuvat uudistamiseen ja he tosiasiallisesti muuttavat toimintatavat arjen työssään. Katsomme, että sote-palvelujen hallintorakennetta on syytä vielä kehittää siten, että saavutettaisiin johdonmukainen ja selkeä palvelujen järjestämismalli, joka voisi olla pääosiltaan samanlainen jokaisessa maakunnassa. Perustellusta syytä maakunnan erityispiirteet kuten väestön ikärakenne, välimatkat ym. voisivat antaa mahdollisuuden poiketa mallista. Lisäksi pitäisi arvioida onko realistista, että jokainen maakunta luo oman organisaation vai olisiko kokonaistaloudellisesti arvioiden mielekäästä, että maakunnat tekisivät nyt esitettyä enemmän yhteistyötä lähimaakuntien kesken. Osalla maakuntien asukkaista tulee aina olemaan sellaisia erityisiä palvelutarpeita, jotka edellyttävät sen tasoista erityisosaamista mitä ei ole jokaisessa maakunnassa erikseen mahdollista ylläpitää. Näiden osalta tulee edellyttää palvelujen keskittämistä harvoin yksiköihin ja turvata niiden toiminta erityisosaamisen syntymiseksi ja säilymiseksi. Palvelurakenteen muutoksilla voidaan osittain hillitä kustannusten kasvu. Palvelurakenteen uudistukseen on sisällyttävä tarkoituksenmukainen toimijoiden työnjako, jotta vältetään päällekkäisiä investointeja rakennuksiin, henkilökuntaan tai laitteisiin. Samalla on luotava saumattomia hoitokokonaisuuksia ja palveluketjuja, jotta vältetään päällekkäistä työntekoa ja työvoiman turhaa käyttöä. Palvelurakenteen muutoksen onnistuminen edellyttää kaikkien toimijoiden ajattelutavan ja työskentelytavan muutoksia. Kolmen miljardin euron säästötavoitteen saavuttamista pidämme epävarmana nyt esitetyllä mallilla. Pelkäämme, että säästöä tavoitellaan supistamalla terveydenhuollon palveluvalikoimaa ja rajaamalla sosiaalihuollon palvelujen saanti joko lakien sisällöllisillä muutoksilla tai soveltamiskäytännöllä. Lisäksi pelkäämme, että asiakasmaksuihin tulee korotuspaineita säästötavoitteen vuoksi. Koska noin 10 prosenttia väestöstä käyttää noin 80 prosenttia sote-palveluista, on säästöjen aikaansaamiseksi toteutettava onnistunut sosiaali- ja terveydenhuollon integraatio etenkin heidän palveluissaan. Katsomme, että yhteen sovittamalla nykyistä ja esitettyä paremmin perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoido sekä organisoimalla terveydenhuollon ja sosiaalihuollon yhteistyö näiden asiakkaiden palveluissa, voidaan tulevaisuudessa saada

merkittävää kustannussäästöä ja silti myös parannusta tämän ryhmän tarvitsemiin palvelukokonaisuuksiin. Sote-palvelujen kustannusten näkökulmasta on tärkeää, että palvelujen rahoitusmalli kannustaa oikea-aikaiseen ja riittävään hoitoon ja ehkäisee kustannusten siirtämisen toisen tahon maksettavaksi. Ongelmalliseksi jää vielä Kelan korvausvastuulle kuuluvat, sairaanhoidon saamiseksi välttämättömien matkakustannusten korvaukset, lääkekorvaukset sekä osittain jopa sairauspäiväraha. Lisäksi rahoitusjärjestelmä ei saa mahdollistaa sitä, että palvelun tuottajat keskittyvät ns. terveen väestön palveluiden järjestämiseen, jolloin maakuntien vastuulle jää ns. vaativien asiakkaiden sote-palvelut. Maakunnan pitää järjestämisvastuun kautta huolehtia siitä, että tällainen osaoptimointi ei ole mahdollista. Alkuaikojen jälkeen voidaan tulevaisuudessa saada aikaan säästöjä sillä, että asiakkaiden palvelutarpeeseen vastataan nykyistä varhaisemmin, jolloin asiakas saa riittävän hoidon, hoivan tai tuen ja pärjää niillä pidempään. Näin saadaan joko estettyä tai ainakin lykättyä kalliimpien palveluiden tarvetta. Maakunnan on myös panostettava maakunnan asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia edistävään toimintaan yhdessä kuntien kanssa. Tällä ennakoivalla ja ehkäisevällä toiminnalla voidaan estää, vähentää tai lykätä asukkaiden maakunnan vastuulle kuuluvien sote-palveluiden tarvetta.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

14. Vapaamuotoiset huomiot.

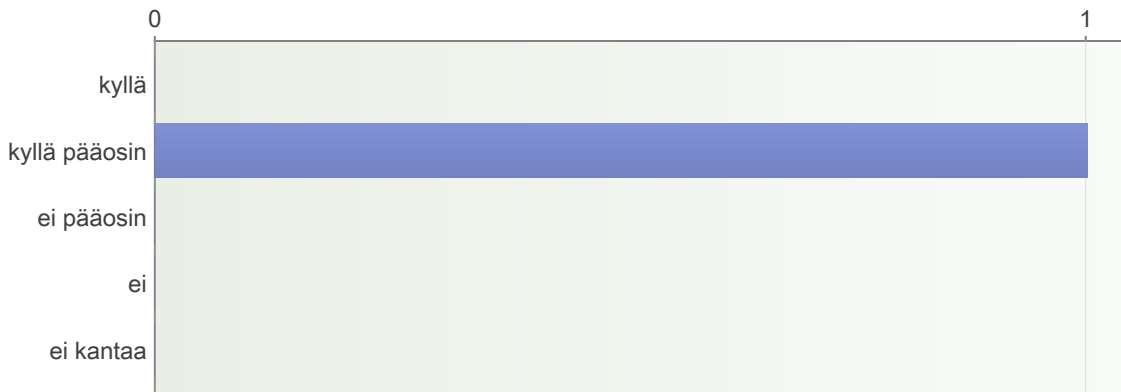
Vastaajien määrä: 1

- Pidämme tärkeänä, että jokaisessa maakunnassa sote-palveluiden käyttäjät voivat vaikuttaa ja osallistua palveluiden suunnitteluun, niistä päättämiseen ja niiden toteuttamiseen ja toteutuksen arviointiin. Pidämme siten hyvänä lain veloitetta nuorisovaltuuston sekä vanhus- ja vammaisneuvoston asettamisesta. Pidämme erittäin tärkeänä sitä, että näille asetetuille elimille annetaan myös mahdollisuudet tosiasialliseen toimintaan. Niitä on kuultava riittävän varhaisessa vaiheessa, jotta niiden näkemys voidaan tosiasiallisesti ottaa huomioon asioiden suunnittelussa, valmistelussa, päätöksenteossa, toteutuksessa ja seurannassa. Maakunnan valtuutetut vaikuttavat maakunnan palvelustrategiaa käsiteltäessä siihen, millainen palvelujärjestelmä maakuntaan syntyy. Katsomme, että he ovat valvomassa sitä, että maakuntaan syntyy kustannustehokas ja tarkoituksenmukainen palvelurakenne, joka vielä toteuttaa palvelut yhdenvertaisesti maakunnan asukkaille. Pystyvätkö he todellisuudessa seuraamaan, ohjaamaan tai valvomaan valinnanvapauden toimimista maakunnassa ja tarvittaessa ohjaamaan päätöksentekoa, jää nähtäväksi. Erilaisten palvelun tuottajien toiminnan avoimuus on keskeinen asia, kun arvioidaan demokratian toteutumista. Kaikkien valinnanvapausjärjestelmään mukaan tulevien toimijoiden on noudatettava samoja julkisuusperiaatteita. Ehdotuksessa on palvelun tuottajalle esitetty

tilinpäätös- ja verotustietojen antamisvelvoitetta. Epäilemme, että tämä yksinään ei ole riittävä tieto ja keino. Maakunnan on syytä asettaa palveluntuottajille avoimuuden toteutumista lisääviä velvoitteita.

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vastaajien määrä: 1

16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Katsomme, että esitys itsessään ei tue eikä estä toimintatapojen muutoksia tai uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa. Näiden tukemisen ja niihin kannustamisen on tapahduttava rahoitusratkaisujen kautta. Valtion rahoituksessa maakunnalle ja maakunnan korvauksessa palvelun tuottajalle on erikseen huomioitava ns. innovaatiokorvaus tai -rahoitus, kun organisaatio kehittää toimintaansa tai palveluitaan. Lisäksi on oltava kannustimia, jotka tukevat nykyiset hallinnolliset rajat ylittävää integraatiota kuten terveyskeskus - erikoissairaanhoidon ja terveydenhuollon - sosiaalihuollon. Tällöin arviointi- ja saavutettavuuskriteerit on asetettava siten, että kustannustehokkuuden lisäksi arvioidaan asiakkaan saamaa hyötyä toimintatavoista ja palveluista.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvueluista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiöitettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Ei vastauksia.

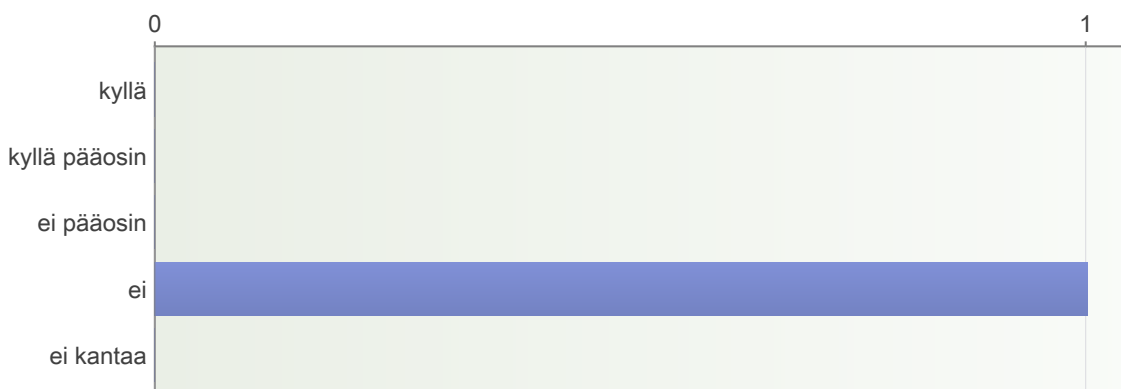
19. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sote -keskuksissa toteuttavien perustason palveluiden osalta määritelmien tulee olla esityksessä olevia selkeämmät. Hoidon, hoivan ja palvelun laadun varmistamiseksi on tarkoituksenmukaista määritellä lain tasolla esitettyä tarkemmin, mitä maakunnallisiin palvelukokonaisuuksiin, valinnanvapauden perustason ja laajennettuun perustason, tulee kuulua. Tällä varmistettaisiin se, että asiakas saisi sisällöltään ja laadultaan samankaltaista palvelua palvelun tuottajasta ja maakunnasta riippumatta. Esityksessä käytettävät yleiset oireet ja yleiset sairaudet -ilmaisut vaativat vielä huomattavaa tarkennusta ja esimerkkejä lain yksityiskohtaisiin perusteluihin. Esityksessä on kirjattu jatkovalmisteltavaksi se, että sote-keskus voisi jatkossa tehdä hallintopäätökset asiakkaan tilapäisesti tai lyhytaikaisesti tarvitsemista sosiaalihuollon palveluista. Hallintopäätöksen teon siirtäminen palvelun tuottajalle varmasti nopeuttaa prosessia ja asiakas saa palvelun nopeammin. Onko kyseessä kuitenkin sellainen julkisen vallan käyttäminen, että tämä edellyttää perustuslain 124 §: n edellytysten täyttymistä sekä perusoikeuksien ja hyvän hallinnon vaatimusten turvaamista?

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

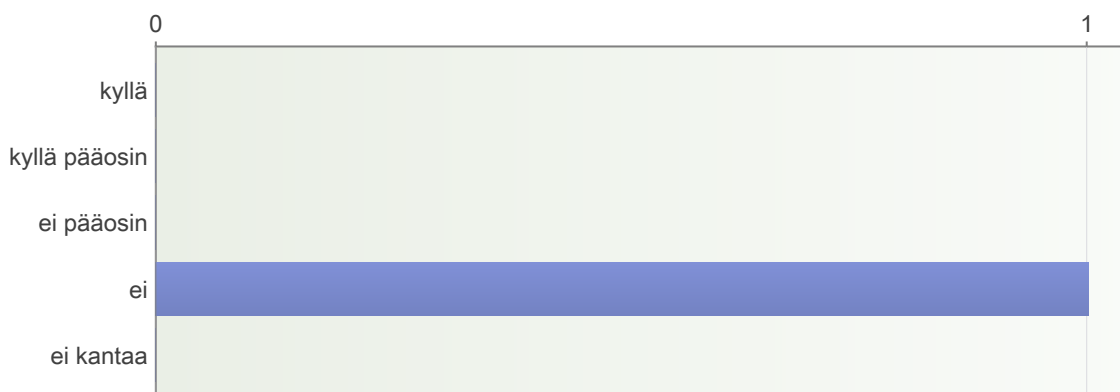
21. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan järjestämisvastuulla on huolehtia sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuudesta ja yhdenvertaisuudesta. Esityksen perusteella jää vielä epäselväksi, miten maakunnan järjestämisvastuut ja -velvollisuudet toteutuvat maksusetelijärjestelmässä. Maakunnan ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet määräytyvät suoran valinnan palvelun tuottajan kanssa tehdyn sopimuksen perusteella. Siksi ne voivat vaihdella huomattavastikin maakunnittain. Maksusetelin tuottajilla ei ole minkäänlaista sopimussuhdetta maakuntaan eikä esityksessä ole asetettu niille mitään erityisiä vaatimuksia palveluntuottajalain mukaisen rekisteröinnin lisäksi. Maakunta ainoastaan saa tiedot maksusetelien käytöstä tietojärjestelmän kautta. Esityksen mukaan maakunnilla ei ole ohjaus- tai vaikutusmahdollisuuksia maksusetelijärjestelmään.

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

23. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sote-keskus kantaa aina kokonaisvastuun asiakkaan palvelukokonaisuudesta myös maksusetelipalveluntuottajien osalta, vaikka se ei käytännössä voi vaikuttaa siihen, minkä palveluntuottajan asiakas maksusetelillä valitsee. Esityksessä ei ole avattu mitä sote-keskuksen kokonaisvastuu käytännössä tarkoittaa. Ehdotamme sen kirjaamista perusteluihin. Sote-keskus ei välttämättä voi vaikuttaa maksusetelillä tuotettavien palveluiden laatuun tai vaikuttavuuteen. Siksi esitystä tulee tältä osin täydentää ja velvoittaa sote-keskus seuraamaan ja arvioimaan maksusetelien toimivuutta ja maksuseteleillä tuotettujen palveluiden vaikuttavuutta. Lisäksi sote-keskuksen tulisi voida peruuttaa annettu maksuseteli, jos sillä saatu palvelu ei vastaa asiakkaan tarvetta tai yleisesti hyväksyttyä ja vakiintunutta hoidon, hoivan tai palvelun sisältöä. Myös hoidon, hoivan ja palvelun kehittäminen tulee antaa sote-keskusten ja maakuntien velvoitteeksi yhteistyössä palvelun tuottajien kanssa.

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

25. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Siltä osin kun asiakas pystyy itsenäisesti valitsemaan rekisteröityneistä palveluntuottajista, hänellä on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa palvelun toteutukseen. Sen sijaan sääntelemättä on jäänyt se, mistä asiakas saa palvelun tuottajan valinnassa tarvitsemansa tiedot. Näiden osalta asiakas on palveluntuottajan antaman tiedon varassa tehdessään ratkaisua, eikä siis välttämättä tiedä riittävästi palvelun laadusta valintaa tehdessään. Saako väärää maksusetelipalveluntuottajaa käyttänyt asiakas uuden maksusetelin sote-keskukselta, jos palvelu ei ole tuottanut tavoiteltua hyötyä? Olennaista maksusetelissä on setelin arvo. Asiakkaan tulee maksusetelillä saada tarvettaan vastaava palvelu. Hänelle ei saa aiheutua muuta taloudellista rasitetta kuin asiakasmaksu. Vakiintuneen tulkinnan mukaan asiakkaalla on oikeus sairausvakuutuslain mukaisiin matkakustannusten korvauksiin siten kuin hän olisi asioinut lähinnä kotiaan tai työpaikkaansa olevan palveluntuottajan luona. Mikäli sairausvakuutuslakia ei muuteta, saattavat matkakustannusten korvaukset rajoittaa ainakin paljon palveluita tarvitsevien asiakkaiden mahdollisuuksia käyttää valinnanvapautta maksusetelillä.

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vastaajien määrä: 1

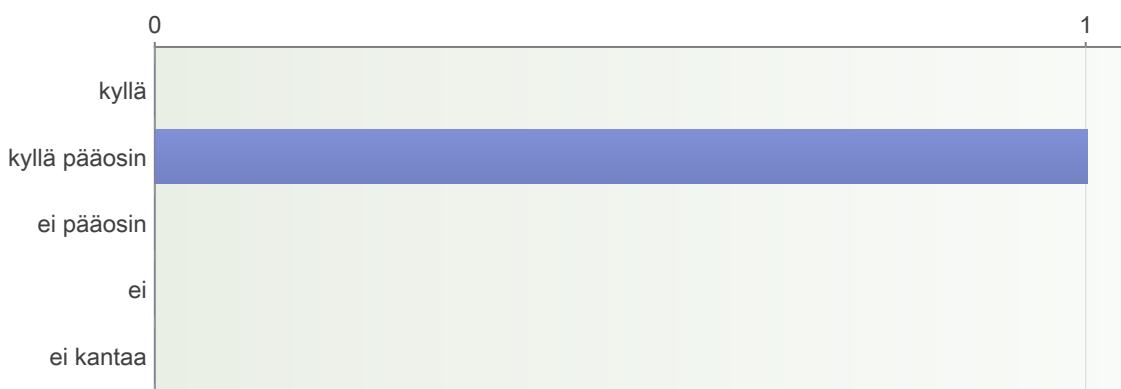
27. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Palvelun tuottajan valintaan vaikuttavat tosiasiallisesti ainakin joillakin asiakkaila sairausvakuutuslain mukaisten matkakorvausten korvauskäytäntö. Jos matkakustannuksia ei korvata kuin asiakkaan kotia tai työpaikkaa lähimpänä olevaan hoitopaikkaan, kynnys hakea hoitoa kauempaa nousee varsinkin paljon palveluita tarvitsevilla tai/ja pienituloisilla asiakkaila. Käytännössä suurin osa asukkaista tulee valitsemaan lähimmän toimipisteen.
Toimipisteen vaihtaminen edellyttää asiakkaalta tietotaitoa valita uusi toimipiste, käsitystä siellä annettavasta hoidosta ja palvelusta. Näiden osalta osa asukkaista tulee tarvitsemaan palveluohjausta, jota tulee olla maksuttomana ns. matalan kynnyksen palveluna saatavissa maakunnasta.

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

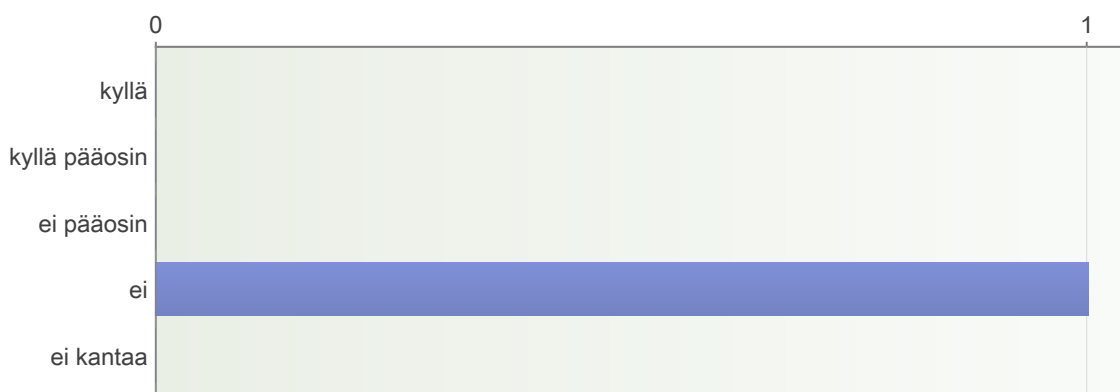
29. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnille asiakassetelin käyttö on vapaaehtoista ja ne määrittävät itse missä palveluissa asiakassetelit otetaan käyttöön. Siten uudistuksen keskeinen tavoite kansalaisten yhdenvertaisuudesta palvelujen saannissa jäänee toteutumatta. Maakunnan toiminta asiakassetelien käytössä joko synnyttää markkinat tai estää markkinoiden synnyn palvelun tuottajille. Asiakkaan hoidon, hoivan ja palvelutarpeen arvioinnilla ja suunnittelulla on keskeinen merkitys, jotta asiakas saa asiakassetelien avulla tarpeisiinsa vastaavan palvelun tai vastaavat palvelut. Huomiota on kiinnitettävä myös siihen, että asiakkaalla on oltava kyky käyttää asiakasseteliä markkinoilla. Asiakkaista osa tulee esimerkiksi kognitiivisten häiriöiden vuoksi tarvitsemaan maakunnalta tai sen sopimustoimijalta palveluohjausta asiakassetelin hyödyntämisessä. Maakunnan toiminnan seurauksena asiakasseteli joko luo todellista tai näennäistä valinnanvapautta asiakkaille. Asiakassetelissäkin olennaista on setelin arvo. On erittäin tärkeää, että asiakassetelin arvo määritellään asiakkaille oikein ja he saavat sillä tarpeensa mukaisen palvelun. Pidämme erittäin tärkeänä myös sitä, että asiakkaalle ei saa jäädä ns. itse maksettavaa osuttua asiakasmaksun lisäksi asiakasseteliä käytettäessä.

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

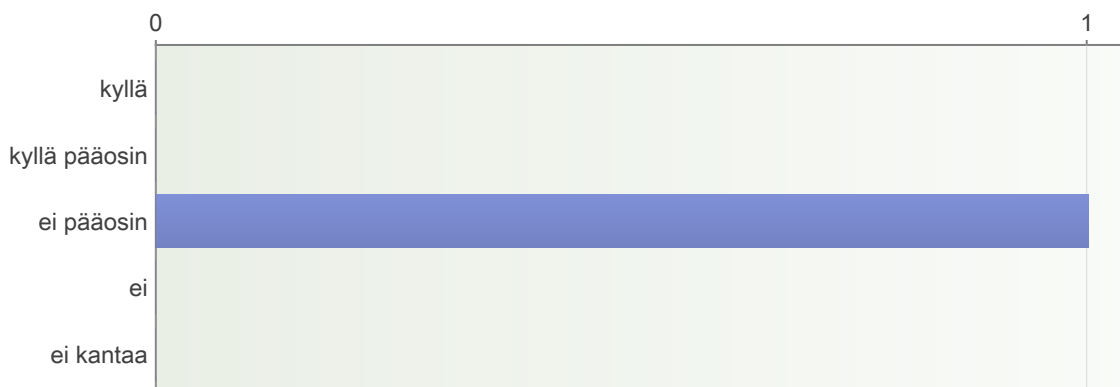
31. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunta päättää missä palveluissa asiakasseteli otetaan käyttöön ja siltä osin maakunnan ohjaus- ja vaikuttamismahdollisuudet siis toteutuvat. Maakunta ei kuitenkaan juurikaan voi vaikuttaa asiakassetelillä tuotettavien palveluiden laatuun tai vaikuttavuuteen. Siksi esitystä tulee tältä osin täydentää ja velvoittaa maakunta seuraamaan ja arvioimaan asiakaseteleillä tuotettujen palveluiden laatua, vaikuttavuutta sekä asiakassetelien toimivuutta. Maakunnan tulee voida asettaa asiakassetelillä palveluita tuottaville ehdottomia lisäkriteerejä palveluntuottajalain asettamien edellytysten lisäksi. Maakunnan tulee myös voida peruuttaa annettu asiakasseteli, jos sillä saatu palvelu ei vastaa asiakkaan tarvetta tai yleisesti hyväksyttyä ja vakiintunutta hoidon, hoivan tai palvelun sisältöä.

32. 10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vastaajien määrä: 1

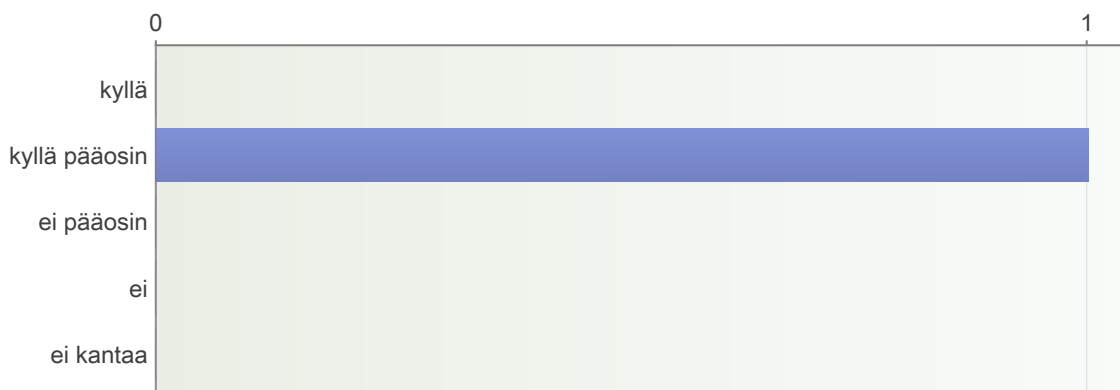
33. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esityksen kirjaukset antavat maakunnalle suhteellisen vapaan päätäntävällän asiakaseteleiden tosiasiallisesta käyttööntamamisesta ja käytöstä. Vasta maakuntien tosiasiallisen toiminnan alettua voidaan ottaa kantaa siihen, toteutuuko asiakkaiden hoidon ja palvelujen valinnanvapaus asiakasetelillä yksittäisessä maakunnassa. Asiakasetelillä toteutettujen hoitojen ja palveluiden laadun seurantaan maakunnan lienee myös syytä kiinnittää huomioita.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

35. Vapaamuotoiset huomiot.

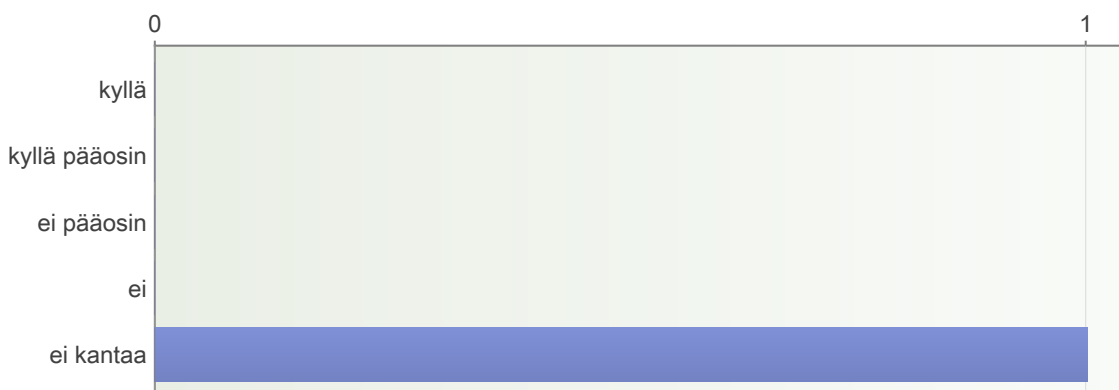
Vastaajien määrä: 1

- Esityksen mukaan henkilökohtaisen budjetin saamisen edellytyksenä on jatkuva tuen ja avun tarve. Käsitteen sisältöä ei ole määritelty, joten se pitää kuvata tarkemmin yksityiskohtaisissa perusteluissa. Henkilökohtainen budjetti voi onnistuessaan lisätä merkittävästi asiakkaan itsemääräämisoikeutta ja lisätä hänen valinnan vapauttaan. Asiakkaan kannalta henkilökohtaisen budjetin euromääräisen arvon määrittäminen oikein hänen palvelutarpeensa perusteella on erittäin tärkeää ja vaatii työntekijöiltä laaja-alaista ja syvää ammattitaitoa. Lisäksi maakunnan työntekijöiden tulee tarvittaessa antaa asiakkaalle ohjausta ja tukea palvelujen suunnittelussa ja mahdollisuutta tuettuun päätöksen tekoon. Henkilökohtaisen budjetin pitää myös joustavasti huomioida asiakkaiden tarpeiden muuttuminen joko sairauden tai vamman taikka elämän tilanteen muutoksen vuoksi. Henkilökohtaisen budjetin euromääräisellä summalla asiakkaan on saatava tarvitsemansa palvelut siten, ettei hänelle jää ns. itsemaksettavaa osuutta. Esitys siitä, että budjetin rahasummaa ei luovuteta asiakkaan haltuun vaan maakunnan liikelaitos hoitaa siitä asiakkaan palvelumaksut, on hyvä. Esityksen perusteluihin kirjattua mahdollisuutta siitä, että asiakas voi omalla rahallaan hankkia henkilökohtaisen budjetin palvelun tuottajalta lisäpalveluita, pidämme sekä hyvänä että huonona. Kirjaus ei saa johtaa siihen, että asiakas ei saa henkilökohtaiseen budjettiin osoitetulla summalla tarpeidensa mukaista palvelua. Hyvää kirjauksessa on se, että asiakas voi käyttää samaa tuttua palvelun tuottajaa muihinkin kuin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saamiseen. Henkilökohtaisen budjetin palveluineen on oltava yhteensopiva asiakkaalla olevien muiden yhteiskunnan tukien ja palveluiden kanssa. Henkilökohtaisen budjetin päätös voidaan esityksen mukaan tehdä määräaikaiseksi tai toistaiseksi voimassa olevaksi. Viimeksi mainitussa vaihtoehdossa on hyvä, että lakiin on kirjattu velvoite arvioida budjettia vuosittain. Tämä tukee sitä, että budjetti vastaa asiakkaan tarpeita ja mahdolliset muutokset niissä tulevat kartoitetuksi edes vuosittain. Pidämme hyvänä sitä, että asiakas voi kieltäytyä henkilökohtaisesta budjetista ja saada tällöin tarpeensa mukaiset palvelut muulla tavalla tuotettuna.

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

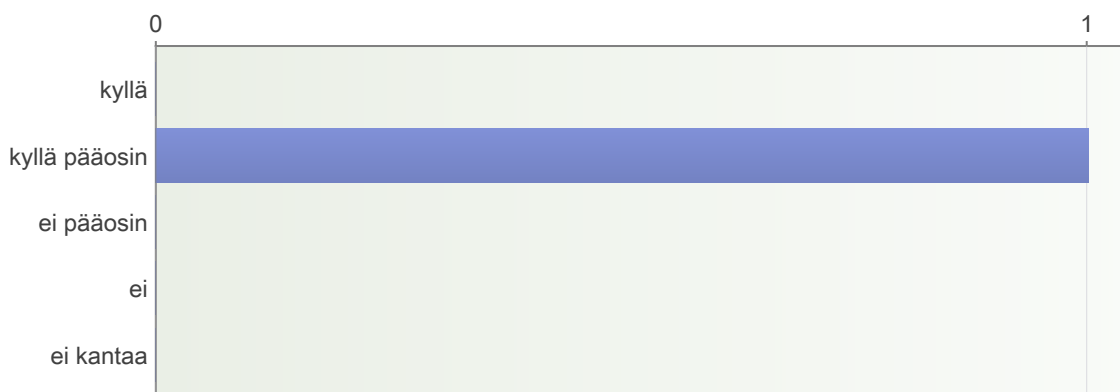

37. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

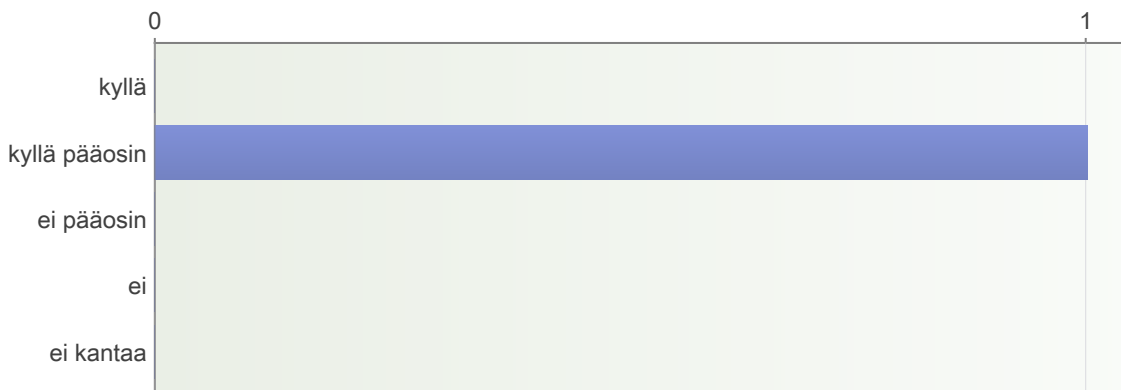
39. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslain mukaan maakunta voi palveluntuottajalain mukaisen rekisteröinnin lisäksi asettaa muita hyväksymisehtoja, joita suoran valinnan palvelun tuottajaksi hyväksyttävältä edellytetään. Esityksen mukaan maakunnalla ei kuitenkaan olisi vastaavaa mahdollisuutta asiakassetelipalvelun tuottajia sekä henkilökohtaisen budjetin palvelun tuottajia kohtaan. Tämä on merkittävä puute esityksessä. Lisäehtojen ei pidä myöskään olla samoja kuin tai lähellä palveluntuottajalaissa asetettuja toiminnan edellytyksiä, vaan ne on asetettava asiakasryhmittäin ja palveluittain siten, että niiden avulla voidaan varmistaa laadukkaat palvelut kaikkein haavoittuvimmassakin asemassa oleville asiakkaille. Näiden vaatimusten tulee kuitenkin olla yhdenmukaiset kaikille samanlaisten palvelujen tuottajille. Pidämme tällaista maakunnan lähtökohdista tehtävää palveluntuottajarajausta sinällään perusteltuna, jotta tuotettu palvelu vastaa maakunnan asukkaiden tarpeisiin. Tämä kuitenkin mahdollistaa myös sen, että maakuntien kesken eri sote-keskuksien antamat palvelut vaihtelevat eivätkä asiakkaat siten koko maakunnassa tai maassa välttämättä saa yhdenvertaisia palveluita.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

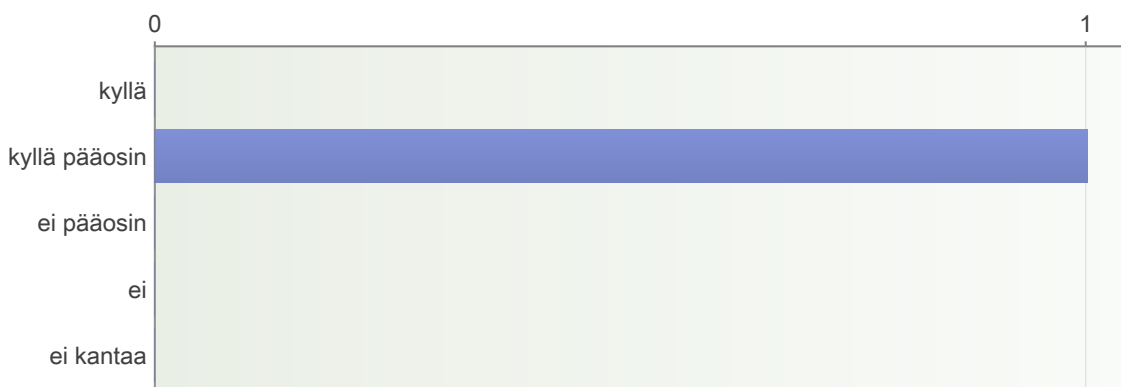
41. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esityksen 36 §:n yksityiskohtaisten perustelujen mukaan sopimuksessa on määriteltävä miten palvelun tuottaja toteuttaa asiakkaan palvelukokonaisuuksiin ja palveluketjuihin ja palvelujen yhteensovittamiseen liittyvien maakunnan asettamien ehtojen toteutumisen seurannan. Katsomme, että tällainen kirjaus varmistaa ja selkeyttää asiakkaiden palveluiden saantia vaikka asian kirjaaminen sopimukseen on haastavaa ja edellyttää myös käsitteiden määrittelyä. Esityksen 38 §:n yksityiskohtaisten perustelujen mukaan, jos asiakas on valinnut muun kuin asuinmaakuntansa sote-keskuksen, noudatetaan sijaintimaakunnan tekemää sopimusta asiakkaan palvelujen sisällössä. Perusteluissa annetaan mahdollisuus siihen, että asiakkaan asuinmaakunta ja palvelun tuottavan sote-keskuksen palvelun tuottaja voivat yksittäistapauksessa sopia laajemmasta palveluvalikoimasta asiakkaalle. Tällainen toimintamalli palvelisi erittäin hyvin mm. maakuntien rajalla asuvia, jotka esimerkiksi käyvät työssä toisen maakunnan puolella.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

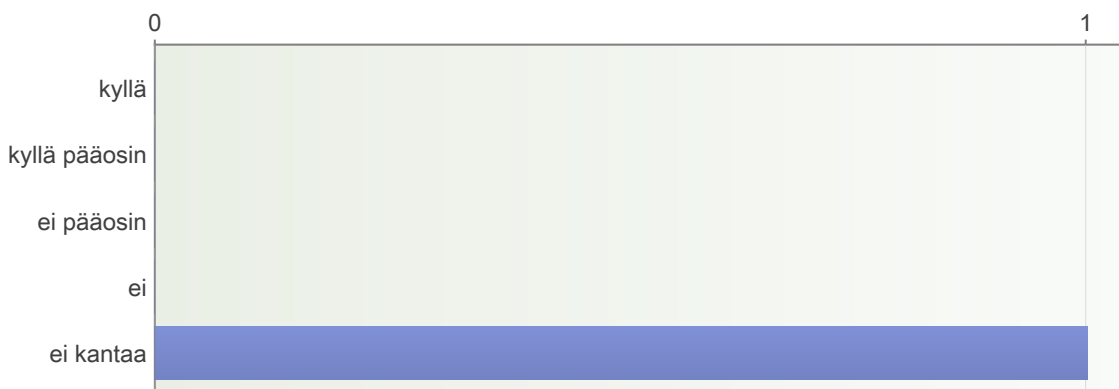
43. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Pidämme hyvä sitä, että sote-keskus vastaa aina asiakkaalle siitä, että muilta palvelun tuottajilta hankittavat palvelut vastaavat vaadittua tasoa sekä kantaa kokonaisvastuun asiakkaan palvelukokonaisuudesta. Palvelukokonaisuus pitäisi vielä määritellä lain 2 §:ssä ja avata sitä esimerkeillä lain yksityiskohtaisissa perusteluissa. Pidämme erittäin hyvänä esityksen 42 §:ään kirjattua suoran valinnan palvelun tuottajan velvoitetta tehdä toiminta-alueellaan yhteistyötä maakunnan ja kuntien kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Katsomme, että valtio voisi asetuksella velvoittaa maakunnat kirjaamaan hyvin samansisältöisesti ja jopa yksityiskohtaisesti ohjaten tästä hyte-yhteistyön velvoitteesta suoran valinnan palveluntuottajien kanssa tehtäviin sopimuksiin. Jos suoran valinnan palvelun tuottajan asiakkaalla ilmenee muiden sosiaali- ja terveystalvelujen tarve, on suoran valinnan palvelun tuottajalle kirjattu laissa velvoite ohjata asiakkaansa muiden sosiaali- ja terveystalvelujen tarpeen arviointiin maakunnan liikelaitokseen tai se voi ohjata hänet tarvittaviin muihin palveluihin. Pidämme ohjausvelvoitetta hyvänä asiana erityisesti uuden maakunnan sote-organisaation käynnistymisvaiheessa, jolloin asiakas saattaa hakeutua väärän palvelun piiriin. Asiakassuunnitelman merkitys korostuu uudistuksessa, kun asiakkaan tarpeen mukaisia palveluita tuotetaan maksu- tai asiakassetelillä taikka henkilökohtaisella budjetilla, koska palvelun sisältö, laatu ja toimitus- tai toteutus aika määräytyy sen mukaan. Asiakkaiden tietoisuutta sote-palveluiden sisällön määräävien asiakassuunnitelmien laatimisen merkityksestä tulee lisätä tiedottamalla asiasta sekä maakunnallisilla että valtiollisilla keinoilla. Esityksen 47 §:ään on kirjattu palvelun tuottajan vastuu mm. palveluunsa liittyneiden hoitokomplikaatioiden ja vastaavien korjaamisen kustannuksista. Tätä kirjausta tulee selkiyttää siten, että asiakkaalla on käytettävissään tietty toimintamalli, jolla hän saa arvion tilanteestaan.

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.
15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Vastaajien määrä: 1

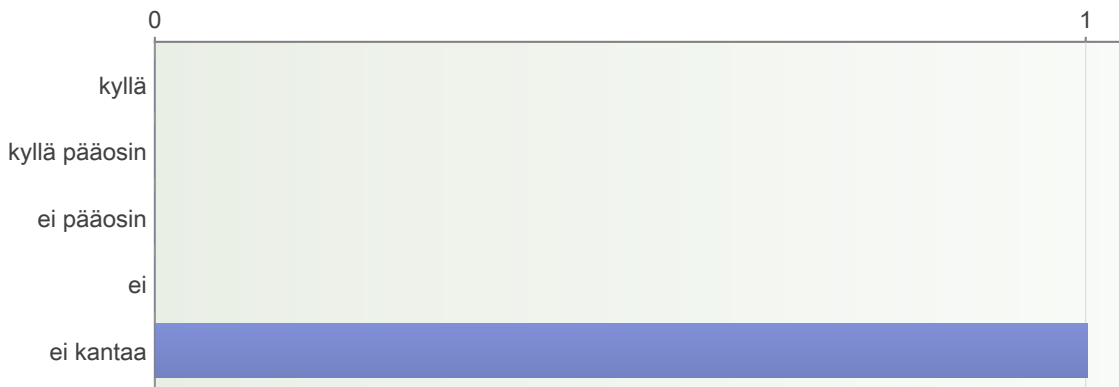
45. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- On tärkeää, että suoran valinnan palvelun tuottajille maksettavat korvaukset määräytyvät samansuuntaisiksi koko Suomessa, kuitenkin siten että maakunnilla on oltava mahdollisuus ottaa huomioon paikallisia tekijöitä esim. ikärakennetta, sairastavuutta ja välimatkoja korvauksia määritettäessä. Korvausperusteet ovat järjestelmän toimivuuden kannalta keskeinen ja tärkeä ratkaisu. Korvaustasot on määriteltävä huolella ja siten, että ne tosiasiallisesti kattavat palvelutuotannosta aiheutuvat kustannukset. Uudistukseen sisältyy riski siitä, että paljon hoitoa ja hoivaa tarvitsevat asiakkaat lähes automaattisesti ohjautuvat maakunnan yhtiön asiakkaiksi. Tällöin heillä ei tosiasiasassa ole valinnanvapautta. Siksi pidämme tärkeänä, että maakunnat antaisivat sote-keskuksina toimiville palvelun tuottajille tietyille asiakasryhmille, joilla on joko useiden hoidon ja hoivan palveluiden tarvetta tai runsas yhden hoidon ja hoivan palvelun tarve, korvausperusteen, joka olisi määriteltä siten, että se myös tosiasiallisesti kattaisi heidän keskimääräisten palvelujensa kustannukset. Näin myös ko. asiakkaiden valinnanvapaus voisi toimia. Edellä esitetyn perusteella katsomme, että valtion on maakuntien ohella seurattava maakuntakohtaisten järjestelmien rahoitusratkaisujen ja palvelutuotantojen toimimista mahdollisimman yhdenvertaisesti eri potilas- ja asiakasryhmille sekä maakuntien kesken.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

47. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Toimivan sote -palvelutuotantojärjestelmän luominen ja siihen liittyvän korvausjärjestelmän aikaansaaminen tulevat vievän enemmän aikaa kuin nyt esityksessä on annettu. Toimivan ja ohjaavan korvausjärjestelmän luominen on syytä tehdä harkiten ja oikeanlaisella pohjatiedolla, siksi sen työstämiseen tulee olla riittävästi aikaa. Lisäksi pidämme tärkeänä, että sote-uudistukseen sisällytetään maakuntien ja koko valtakunnan palveluiden ja rahoituksen seuranta- ja arviointijärjestelmät, joiden antamiin signaaleihin myös voidaan reagoida nopeasti ja riittävillä toimenpiteillä.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

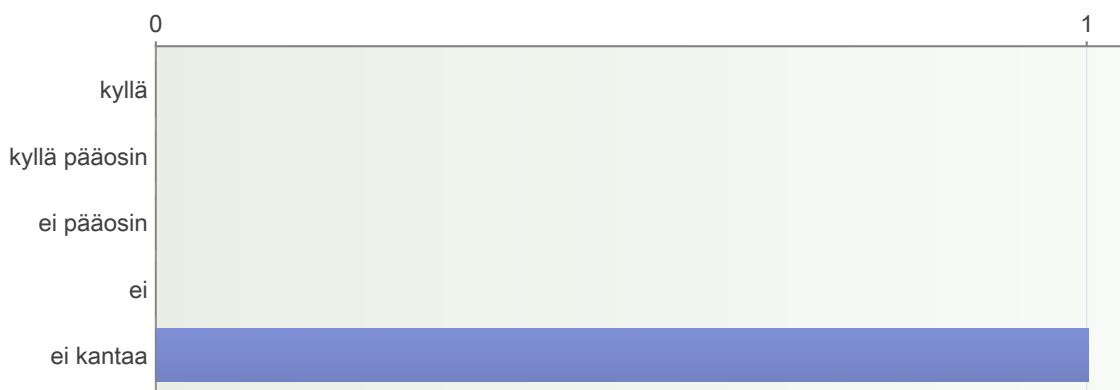
49. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Siirtymäsäännöksiä tulee olla riittävän pitkät, jotta maakuntien sote-palveluiden järjestämiseen ja niiden korvauksiin voidaan luoda toimivat tuotantoympäristöt ja toimintatavat. Esityksen mukaisen järjestelmän luominen edellyttää valtakunnallisia, maakunnallisia ja palveluntuottajakohtaisia asiakas- ja potilastietojärjestelmiä, jotka mahdollistavat tietojen siirtämisen ja hakemisen valtakunnallisesta järjestelmästä. Esityksen mukaisen järjestelmän luominen annettujen siirtymäaikojen puitteissa ei liene mahdollista.

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

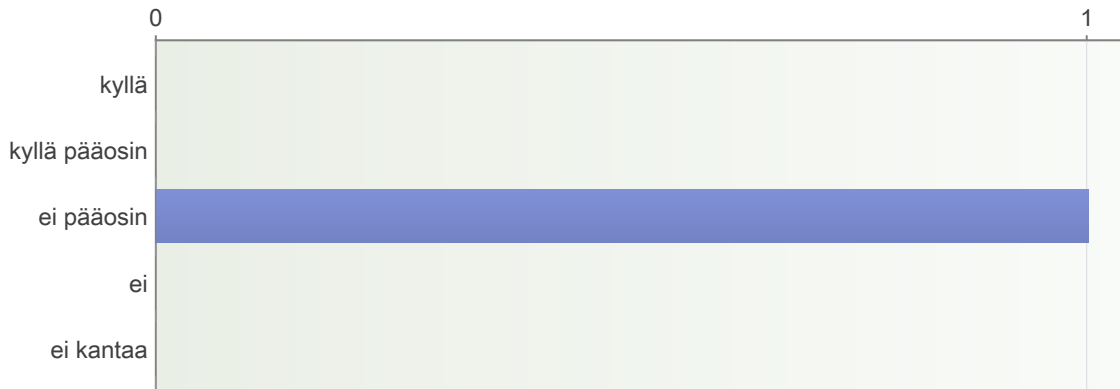

51. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vastaajien määrä: 1

53. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Markkinat muodostuvat eri tavalla suoran valinnan palveluihin sekä maksu- ja asiakassetelipalveluihin. Seteleillä hankittavien palveluiden markkinoiden synty riippuu maakunnan tekemistä ratkaisuista. Lisäksi siihen vaikuttaa mahdollisten palvelun tuottajien toimintojen sisältö ja kiinnostus panostaa ko. maakunnan tai sen alueen palvelutuotantoon. Ns. syrjäisiin ja väestököyhiin maakuntiin tai maakunnan alueille kaikki palvelun tuottajat eivät ole kiinnostuneita menemään. Väestörikkaisiin ja pienellä maantieteellisellä alueella oleviin maakuntiin syntyy parhaiten toimivat markkinat. Siten kaikkien asiakkaiden todellinen valinnanvapaus ei välttämättä toteudu. Yritystoiminnan syntymisen tai kasvamisen kannalta merkitsevää on se, miten suoran valinnan palvelutuottajat käyttävät alihankintaa tai verkostojaan ja mitkä palvelun tuottajat otetaan siihen mukaan.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Vastaajien määrä: 1

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Ei vastauksia.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esityksen mukaisen sote -keskuksen perustason mukainenkin palveluvalikoima on varsin laaja. Tämä saattaa rajoittaa ainakin ehdotetulla aikataululla pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuuksia ryhtyä sote-keskustuottajaksi. Ehdotetulla voimaantuloaikataululla vaadittavien uusien yhteistyöverkostojen muodostaminen on haastavaa. Siten epäilemme, että sote-keskustuottajia ei juurikaan löydy pienten ja keskisuurten toimijoiden joukosta vaan suuret toimijat, joita ovat joko esityksen mukaiset maakuntien yhtiöt tai suuret terveys- ja sosiaalialan yritykset tulevat muodostamaan sote-keskukset. Lisäksi esityksen tavoitteena on laajentaa sote-keskuksen perustason palveluvalikoimaa vuoteen 2021 mennessä. Tämä saattaa entisestään vähentää pienten ja keskisuurten toimijoiden kiinnostusta ryhtyä sote -keskuksen palvelun tuottajaksi. Todennäköistä on se, että maksu- ja asiakassetelien ja henkilökohtaiseen budjettiin sisältyvien palveluiden tuottajina on enemmän pieniä ja keskisuuria palvelutuottajia. Kaikkien palvelun tuottajien asiakas- ja potilastietojärjestelmien on toimittava yhteen valtakunnallisen tietojärjestelmän kanssa siten, että tietojen siirto ja hakeminen on mahdollista. Emme osaa arvioida miten suuria järjestelmien rakentamis- tai muutuskustannuksia näistä aiheutuu, mutta jos ne ovat merkittäviä, voi pieni palvelun tuottaja joutua niiden vuoksi vetäytymään markkinoilta.

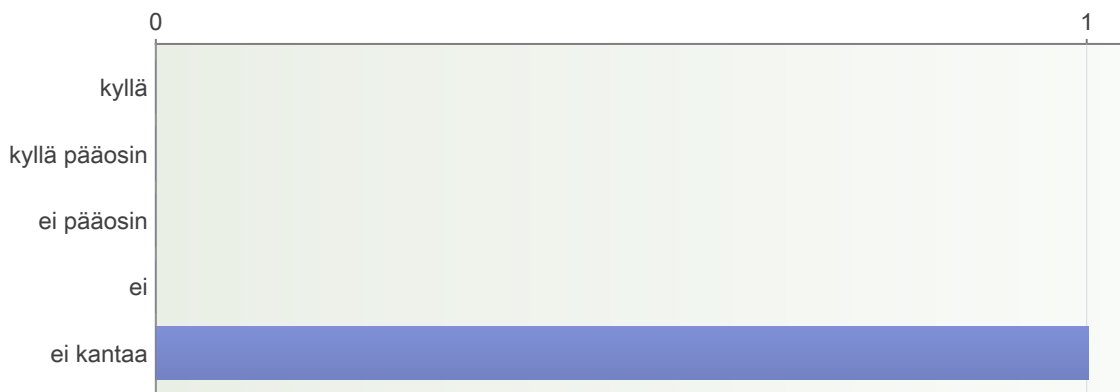
57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

Vastaajien määrä: 1

- Epäilemme, että iäkkäiden, monisairaiden ja vaikeaa pitkäaikaista sairautta sairastavien, joilla saattaa olla muita heikommat kognitiiviset, toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset käyttää valinnanvapausjärjestelmää, osalta palvelujen saanti ei tosiasiallisesti paljoakaan muutu nykyisestä. Palvelun tuottajien (sote-keskus, maksu- ja asiakasseteli) kiinnostus heidän asiakkuudestaan saattaa olla huono, koska he tarvitsevat usein palveluohjausta, heillä on paljon hoidon ja hoivan tarpeita ja siten heidän hoidon ja hoivan palveluista aiheutuu palvelun tuottajalle huomattavasti enemmän kustannuksia kuin ns. terveestä asiakkaasta.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

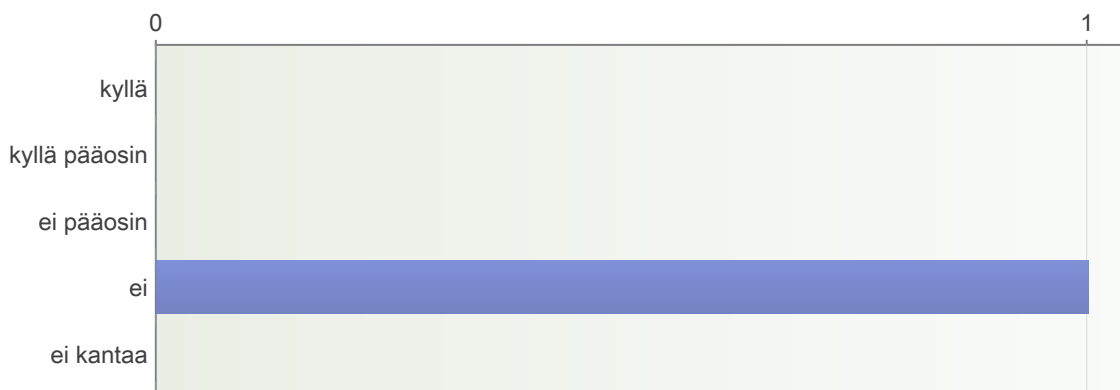

59. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Vaikutusten arviointi ei kaikilta osin kohtaa lakiesitystä. Vaikutelmaksi jää se, että niitä ja lakiesitystä on laadittu eri näkökulmasta ja eriaikaisesti. Vaikutusten arvioinnissa ei ole otettu huomioon tehtyjä valinnanvapauskokeiluja ja niistä saatuja kokemuksia. Arvioinnissa nostetaan esille se, että valinnanvapausjärjestelmän käynnistäminen ilman suunnittelun ja toiminnan seurannan riittävää tietopohjaa vaikeuttaa maakunnan ohjausta. Samoin todetaan, että ohjaus-, seuranta- ja maksatusjärjestelmien muodostaminen vaativat resursseja ja aikaa. Lisäksi huomiota kiinnitetään maakunnan oman toiminnan yhtiöittämisen aiheuttamaan hallinnollisen työn määrään.
Haluamme korostaa monituottajajärjestelmään liittyvien uusien hallinnollisten tehtävien vaativuutta. Niiden hoitamisen katsotaan vaikutusten arvioinnissakin edellyttävän uudenlaista osaamista ja uusia toimintatapoja ja organisatorisia ratkaisuja ja resursseja. Sote-keskusten toimintaan liittyvä alihankinta ja maksuseteleiden käyttö edellyttää uudenlaisen sopimusteknisen osaamisen käyttämistä maakunnalta ja palvelun tuottajilta myös. Asiakasetelin ja henkilökohtaisen budjetin palveluntuottajiin maakunta ei ole sopimussuhteessa. Miten maakunta näissä olosuhteissa hoitaa järjestämisvastuunsa seurannan? Sote-uudistuksen ja valinnanvapaus -järjestelmän edellyttämä tietojärjestelmien ja tietopohjan puutteellisuus ja hajanaisuus sekä niiden edellyttämä kehittämis- ja yhteensovittamistyö palveluntuottajissa, maakunnissa ja koko valtiossa on hyvin kuvattu vaikutusten arvioinnissa, jossa todetaan niiden toteuttamiseen tarvittavan 2-3 vuotta valinnanvapausmallin yksityiskohtien tarkennuttua. Mikäli nämä asiat eivät ole kunnossa vuoden 2019 alussa, ei koko järjestelmä toimi. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen integraation mahdollisuuksia ja vaikutuksia asiakkaiden palvelukokonaisuuksiin tulisi arvioida sekä palvelutuotannon että asiakkaiden näkökulmasta. Korostamme tätä näkemystämme, koska esityksestä jää käsitys, että sitä on laadittu painottuen terveydenhuollon toimintaan. Vaikutusten arvioinnit eri asiakas- ja väestöryhmiin sekä eri asuinmaakuntiin olisi hyvä sisällyttää vaikutusarviointiin seikkaperäisesti. Vaikutusten arvioinnissa nostetaan perustellusti esille se, että valinnanvapausmalli heikentää sote-palvelujen integraatiota, koska koko palvelutuotanto ei ole suoraan maakunnan hallinnollisessa ohjauksessa. Maakunta voi tehdä integraatiota tukevan ohjauksen ainoastaan sopimus- ja korvausjärjestelmien avulla. Erittäin merkittävänä puutteena pidämme sitä, että valinnanvapauden vaikutusta asiakasmaksuihin ei ole voitu huomioida arvioinnissa. Pelkäämme, että uudistus tuo niihin korotuspaineita sekä valtakunnallisesti että maakunta tasolla. Asiakasmaksulainsäädännön kokonaisuudistus on juuri käynnistynyt. Asiakasmaksut ja omavastuuosuudet kuormittavat erityisesti paljon sote-palveluja käyttäviä henkilöitä, jotka usein ovat pienituloisia. Nyt tehtävistä ratkaisuista ei saa muodostua lopputulokseksi, että ihmiset eivät enää pysty hankkimaan itselleen tarpeellista hoitoa, hoivaa ja niitä tukevia palveluita sekä lääkehoitoa.

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnallinen sote-palvelujen malli vähentää, mutta ei poista eriarvoisuutta palvelujen saamisessa. Tämän vuoksi katsomme, että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä ja tuottamista koskeva uudistus on sinällään tarpeellinen. Esityksen perusteella palvelujen saamisen prosesseista on tulossa entistä vaikeammin hahmottuvia. Osalla sote-palveluja käyttävistä asiakkaista sairauksiin liittyy myös kognitiivisen toimintakyvyn heikentyminen. Tämän johdosta he tulevat tarvitsemaan esitetyn kaltaisen järjestelmän käyttöönottamisessa palveluohjausta ja neuvontaa. Ainoastaan niiden avulla he saavat asiansa edes vireille oikealla tavalla ja oikeassa paikassa. Ohjauksen ja neuvonnan tarve tulee esille myös mahdollisen palveluntuottajan valinnassa. Ainakin tällä hetkellä Kela maksaa sairausvakuutuslain mukaisen matkakorvauksen sairaanhoidon saannin vuoksi tehdyistä matkoista siten, kuin hoito olisi saatu lähimmässä mahdollisessa hoitopaikassa. Neurologisiin sairauksiin liittyy usein liikkumiskyvyn heikentyminen ja mahdollisesti liikkumisen apuvälineen tarve. Siksi heidän mahdollisuudet hakeutua valinnanvapauden avulla hoitoon asuinmaakunnan ulkopuolelle siten, että kustannukset matkoista jäävät heidän itsensä maksettavaksi, jäänevät käytännössä vähäisiksi. Jos sote-keskuksia syntyy myös ns. väestörikkaan alueen ulkopuolelle, parantuu niissä maakunnissa tai maakunnan

alueilla asuvien hoitoon pääsy. Mikäli suunnitelma erikoissairaanhoidon tasoisen hoidon viemisestä sote-keskukseen muodossa tai toisessa toteutuu, voisi potilas saada erikoislääkärin osaamista vaativat hoitotoimet ja lääkityksen seurannat nopeammin ja lähempänä kotia. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistehtävä kuuluu sote-uudistuksen myötä sekä kunnille että maakunnille. Katsomme, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tulee kuulua kaikille maakunnan ja kunnan hallinnonaloille, jotta se tosiasiallisesti toteutuu. Esitys ei ota kantaa siihen, miten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen turvataan maakuntien ja kuntien sekä niiden palvelun tuottajien yhteistyönä tulevaisuudessa.

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauden järjestelmä on niin monimutkainen ja monitahoinen toimijoiden kokonaisuus, että pidämme erittäin tärkeänä sitä, että yksittäinen asiakas saa tarvitsemansa palveluohjauksen järjestelmän käyttämiseen. Asiakkaan yksilöllinen tarve määrää sen miten ja missä asioissa hän tarvitsee ja saa ohjausta.

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Vastaajien määrä: 1

- Luonnoksen 43 §:n 3 momentissa on säädetty, että odotusajat eivät saa ylittää terveydenhuoltolain 51 §:ssä säädettyjä hoitoon pääsyn enimmäisaikoja. Kyseisestä kohdasta puuttuu viittaus sosiaalihuoltolain 45 ja 46 §:iin, joissa säädetään sosiaalihuoltoa koskevan päätöksen toimeenpanosta. Vastaava lisäys on tarpeen tehdä myös 42 §:n 5 momenttiin.